

Washingtonský konsensus

- Termín - 1989 – Williamson
- Popis ekonomických politik pro krizemi zmítaných rozvojových zemí
- - podle institucí SB, MMF, ministerstva financí USA
- Deset doporučení
- 1) fiskální disciplínu (rozpočtovou)
- 2) přesměrování veřejných výdajů od dotací (zejména od nedistributivních dotací) k zajištění klíčových prorůstových služeb

Washingtonský konsensus

- ◉ 3) reforma daňové soustavy – rozšíření zdanění na větší skupinu obyvatelstva
- ◉ 4) tržně určované úrokové míry
- ◉ 5) tržní směnné kurzy
- ◉ 6) liberalizace obchodu – dovozu, zejména s důrazem na eliminaci kvantitativních restrikcí, protekcionismus pouze marginálně pomocí tarifů

Washingtonský konsensus

- ◉ Liberalizace podmínek pro příliv FDI
- ◉ Privatizace státem vlastněných podniků
- ◉ Deregulace – zrušení
- ◉ Právní zajištění vlastnických práv
- ◉ Termín je také používán jako označení tržního fundamentalismu

Anti-globalizační hnutí

- Kritické liberalizace – Noam Chomsky, Susan George, W. Belo, Naomi Klein
- Kritika strategií nadnárodních korporací
- Otevírání trhů, volný pohyb služeb, zboží a kapitálu, avšak restrikce volného pohybu osob
- Situace – zboží produkováno levnou pracovní silou exportováno do rozvinutých – zisky TNCs.

Neoliberalismus

- Rozšíření neoliberalismu – experimentální programy v 70. letech, prvky neoliberalismu implementovány v Chile, Bolivii a Mexiku, Afrika – Ghana, Indie, Pákistán, Thajsko
- Velmi málo rozvíjejících zemí nedotčeno neoliberalismem
- Odstranění potravinových dotací, zrušení odborů, odstranění institutu minimální mzdy

Neoliberalismus

- ◉ Redukce veřejných výdajů, privatizace státem vlastněných společností, omezení státní byrokracie
- ◉ Redukce veřejných výdajů na sociální a ekonomickou infrastrukturu (vzdělání, zdravotnická péče, sociální politika, doprava a komunikace)

SAPs

- ◉ Původ SAPs – 1974 Extended Fund Facility
- ◉ 1979 – Sectoral Adjustment Loans (SECALs), 1980 Structural Adjustment Loans – WB
- ◉ 1985 Structural Adjustment Facility
- ◉ MMF – krátkodobé stabilizační opatření
- ◉ SB – dlouhodobé přizpůsobení a programy

SAPs

- ◉ 1983 – $\frac{3}{4}$ LA zemí pod dohledem SAPs MMF
- ◉ (upper credit tranche, conditionality, Stand-By Arrangement – Extend Fund Facility)
- ◉ Farmáři – vytlačeni z produkce – neschopni konkurovat nadnárodním korporacím v oblasti zemědělství

SAPs

- Efektivita liberalizace a dalších pro-exportních politik závisí na struktuře exportu a celkové úrovni ekonomického rozvoje
- Teprve pokud je dosaženo relativně vysoké míry ekonomického rozvoje jsou politiky liberalizace uskutečnitelné
- Zkušenost NICs – ELI nemusí být nutně doprovázeno polarizací společností, ke kterých došlo za SAPs
- Vyvarovat se politik, které stimulují růst v určitých sektorech na úkor jiných

SAPs

- ◉ Politiky SAPs – zaměřeny na redukci veřejných výdajů a nikoli na makroekonomickou stabilitu
- ◉ Vliv multiplikátorů – redukce výdajů dopad na spotřebu a ekonomický růst
- ◉ Deflační spirála

SAPs

- ◉ SAPs tak mohou způsobit opačný efekt – nárůst deficitu rozpočtů, kontrakce ekonomiky, nárůst výdajů na sociální potřeby – proto razantní restriktivní opatření na snížení sociálních výdajů
- ◉ Vzhledem k heterogenosti zemí třetího světa – programy závislé na podporu administrativ a implementátorů

SAPs

- ◉ Trh nevede k automatickému naplění širších rozvojových cílů
- ◉ Snaha zefektivnit fungování státu
- ◉ Privatizace státem vlastněných podniků, snaha demontovat parastátní úřady (dozorčí rady)
- ◉ Strategie funguje při existenci dokonalých trhů, avšak tato podmínka nesplněna u mnoha zemí.

SAPs

- Vyrůstající nestabilita pod tlakem programů přizpůsobení, otázky politické a sociální udržitelnosti
- Vyrůstající sociální náklady, zhoršení sociální situace – otázka implementace nepopulárních programů demokraticky zvolených vlád bez uchýlení se k represivním opatřením

SAPs

- ◉ SAPs – zaměřeny na makroekonomickou stabilizaci a liberalizaci obchodu k zefektivnění alokace zdrojů
- ◉ Pozornost oficiálním nákladům a politické průchodnosti SAPs byla zanedbávána

Ideologická zkreslení

- ◉ Ideologická zkreslení SAPs a otázka institucí zaštiťující programy
- ◉ Přílišná posedlost účtnostmi trhu
- ◉ „Fond žije v neexistující zemi dokonalé konkurence a dokonalých obchodních příležitostí, kde nejsou monopoly, neexistuje protekcionismus“

Ideologická zkreslení

- ◉ Skrytá agendy MMF a SB – neoliberální kontrarevoluce – snaha depolitizovat politiky a striktní odmítnutí jiných politik
- ◉ Podobně jako neoklasická ekon. je neoliberalismus prezentován jako pozitivní, bezhodnotová a ideologie zbavená věda

Ideologická zkreslení

- Technický jazyk a matematické modelování neoliberálního přístupu - údajně prostý ideologického obsahu
- Neoliberální jazyk obzvášť svůdný protože kombinuje zdánlivě objektivní jazyk neoliberální ekonomie s návrhy na politiky, které slouží zájmům dominantním globálním mocenským strukturám

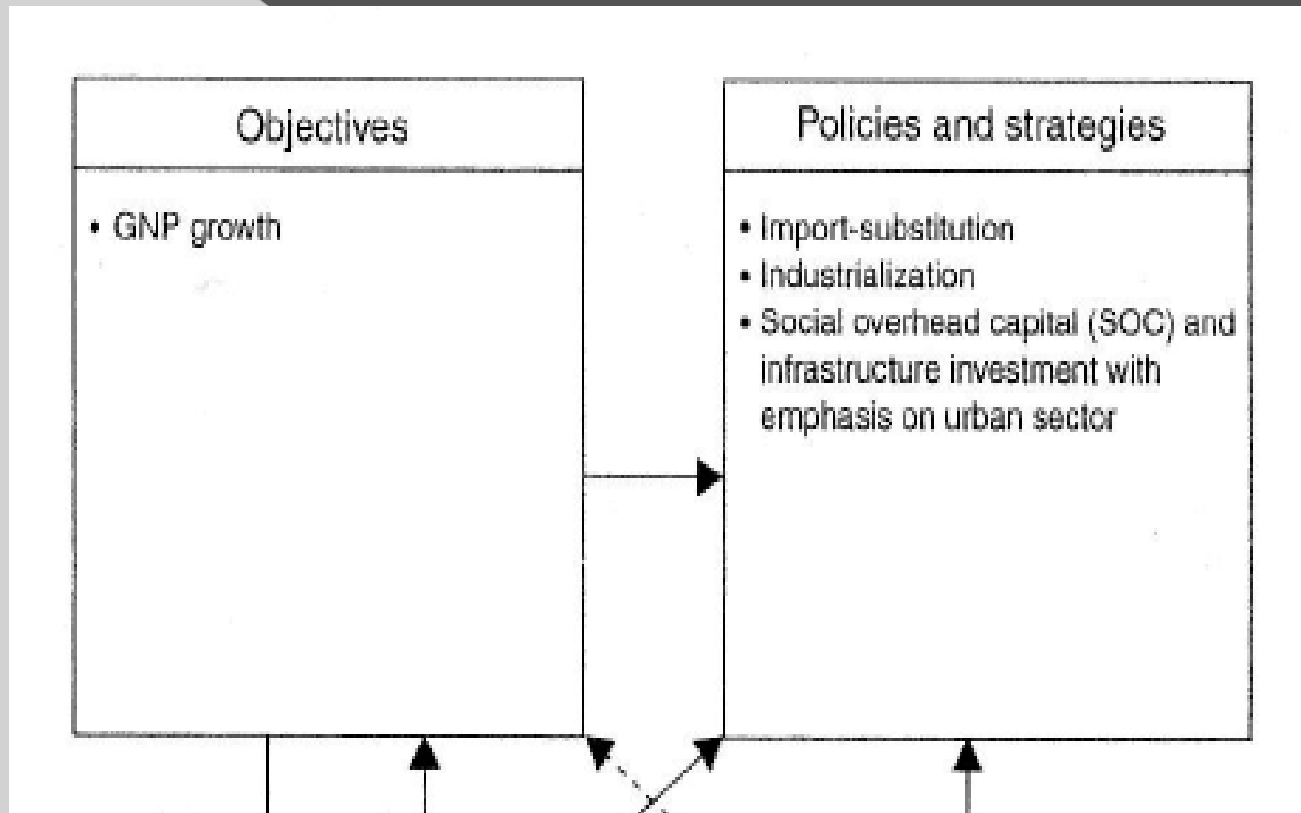
Ideologická zkreslení

- ◉ Ekonomie slouží jako nástroj sociální kontroly
- ◉ Instituce sociální kontroly organizují, předepisují, strukturují, kanalizují a integrují chování a volby
- ◉ Utváření a implementace ekonomické teorie je součástí utváření a manipulace veřejného mínění
- ◉ Všechny tyto manifestace ekonomie jako sociální kontroly představují důležité aspekty studia sociologie ekonomie jako instituce

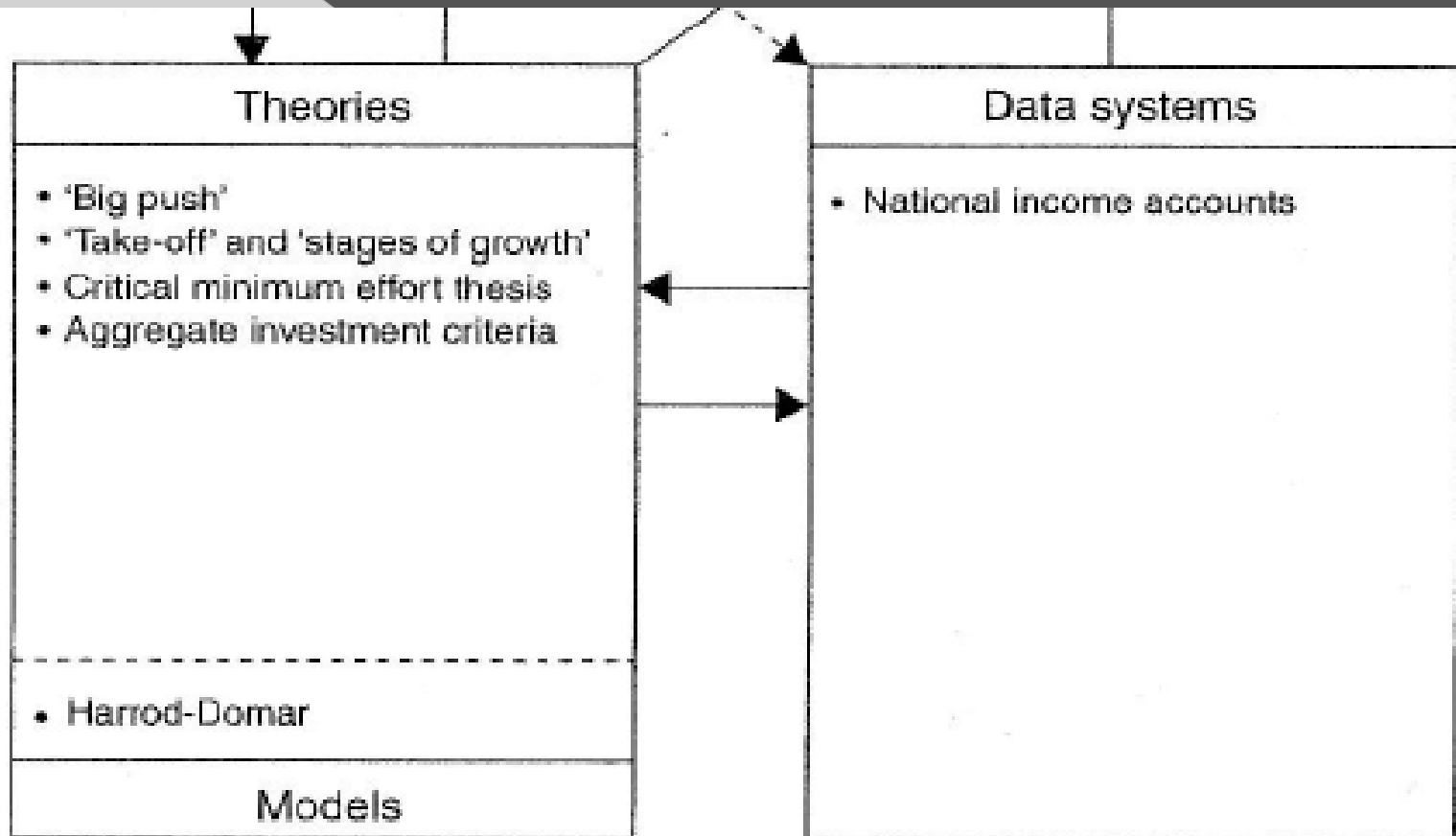
Thorboeckke

Development doctrine

Rozvojová doktrína 50. léta

50.léta

50. léta

- ◉ Jednosektorové analytické nástroje
- ◉ Agregované indikátory a jednoduché produkční funkce
- ◉ Jednosektorové a jednofaktorové modely
- ◉ Spoléhání se na agregované modely – ovlivněno tehdejšími konceptuálními aparátem a dostupnými daty
- ◉ - téměř výhradně agregovaná národní data
- ◉ Struktura dat – objevily se až v 60. letech

50. léta

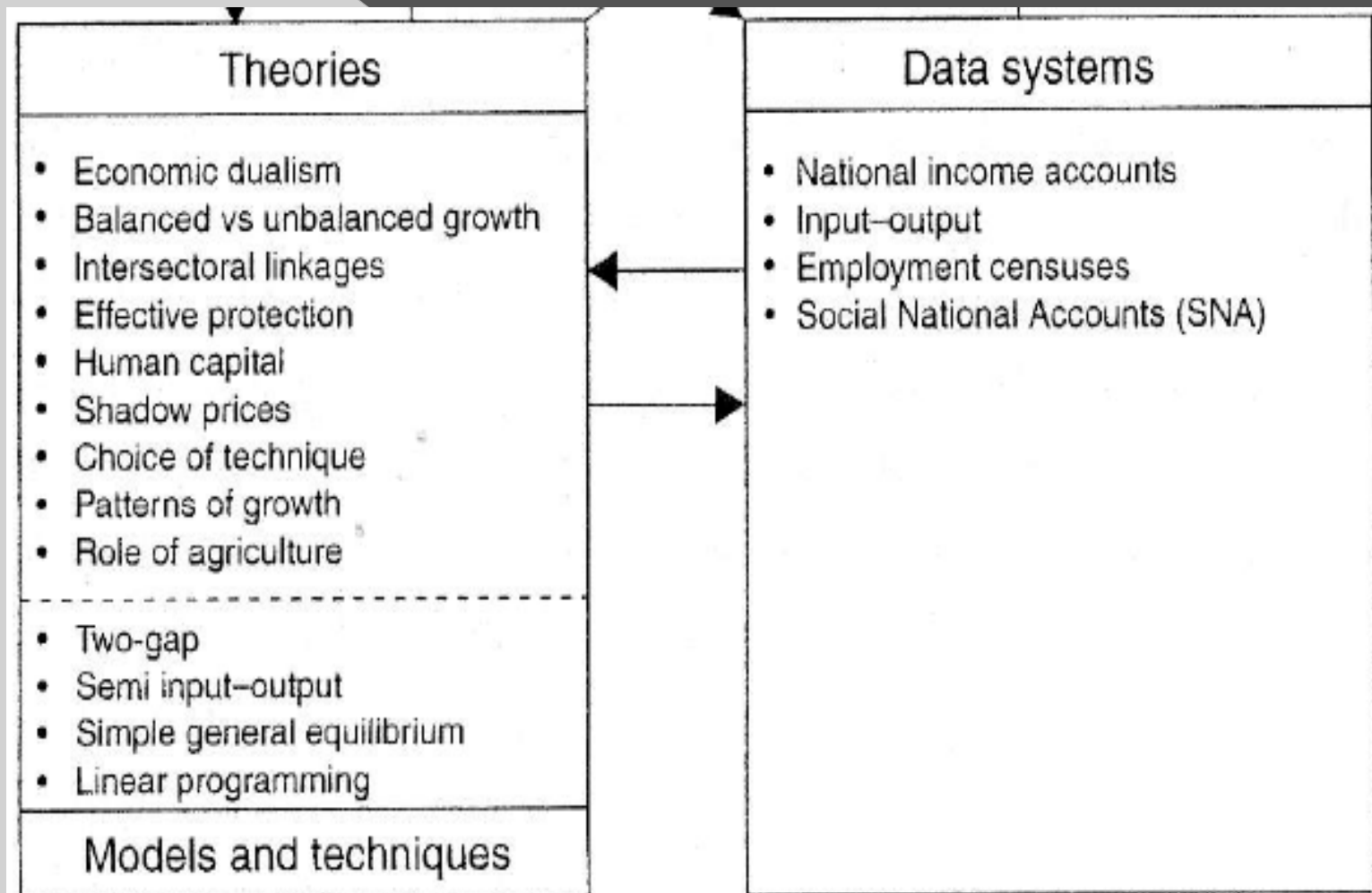
- ◉ Industriálnímu sektoru byla přisouzena dynamická role
- ◉ Zemědělství zanedbáváno a diskriminováno
- ◉ Průmysl byl vedoucím sektorem
- ◉ Měl poskytovat alternativní zaměstnání pro zemědělské obyvatelstvo

60. léta

- ◉ Ekonomický dualismus
- ◉ Vysvětlení vzájemného vztahu dvou sektorů
- ◉ Lewis – naivní dvousektorový model
- ◉ Pasivní role podpůrného sektoru zemědělství
- ◉ - nelimitované pracovní síly (unlimited labour) a zemědělského přebytku

60.léta

60. léta

Objectives

- GNP growth
- Balance-of-payments equilibrium
- Employment

Policies and strategies

- Fine-tuning and appropriate prices
- 'Balanced growth' between agriculture and industry
- Export promotion
- Foreign aid
- Regional integration
- Fiscal reforms
- Sectoral plans

60. léta

- ◉ Postupné opouštění naivního modelu 'nejdříve industrializace'
- ◉ Vyrovnaný versus nevyrovnaný růst
- ◉ Nurske – vyrovnaný růst – sektorový růst – poptávka po rozdílném zboží jako vzrůstá příjem
- ◉ Hirshmann – nevyrovnaný růst – nedostatek schopnosti rozvoje jak v privátním tak ve státním sektoru – zablokování růstu

60. léta

- ◉ Oba přístupy (vyrovnaný a nevyrovnaný růst) – důležitost propojení mezi jednotlivými sektory při rozvojovém procesu
- ◉ Mechanická aplikace dvousektorového modelu na multisektorový bez patřičné pozornosti rozdílům v technologiím a způsobem organizace mezi moderními a tradičními aktivitami

60. léta

- ◉ Teorie efektivní ochrany
- ◉ Podpora import substitution
- ◉ Mezisektorová struktura a ekonomický růst
- ◉ Kuznets – historické studie
- ◉ Chenery – mezinárodní mezisektorové komparace

60. léta

- ◉ Snaha integrovat do ekonomických modelů role zahraniční pomoci
- ◉ Dvě nezávislé překážky růstu – dovednosti (skills) a úspory – investment limited growth, platební bilance překážkou . Trade limited growth
- ◉ Nerovnovážné modely , limitovaná strukturální flexibilita rozvojejících se zemí = investment-saving gap (mezera) nebo balance-of-payment gap

60.léta

- Druhý typ analýz – všeobecné rozvovány
- Snaha objasnit intersektorální propojení a zachytit vliv alternativních sektorálních investic na ekonomický růst

70. léta

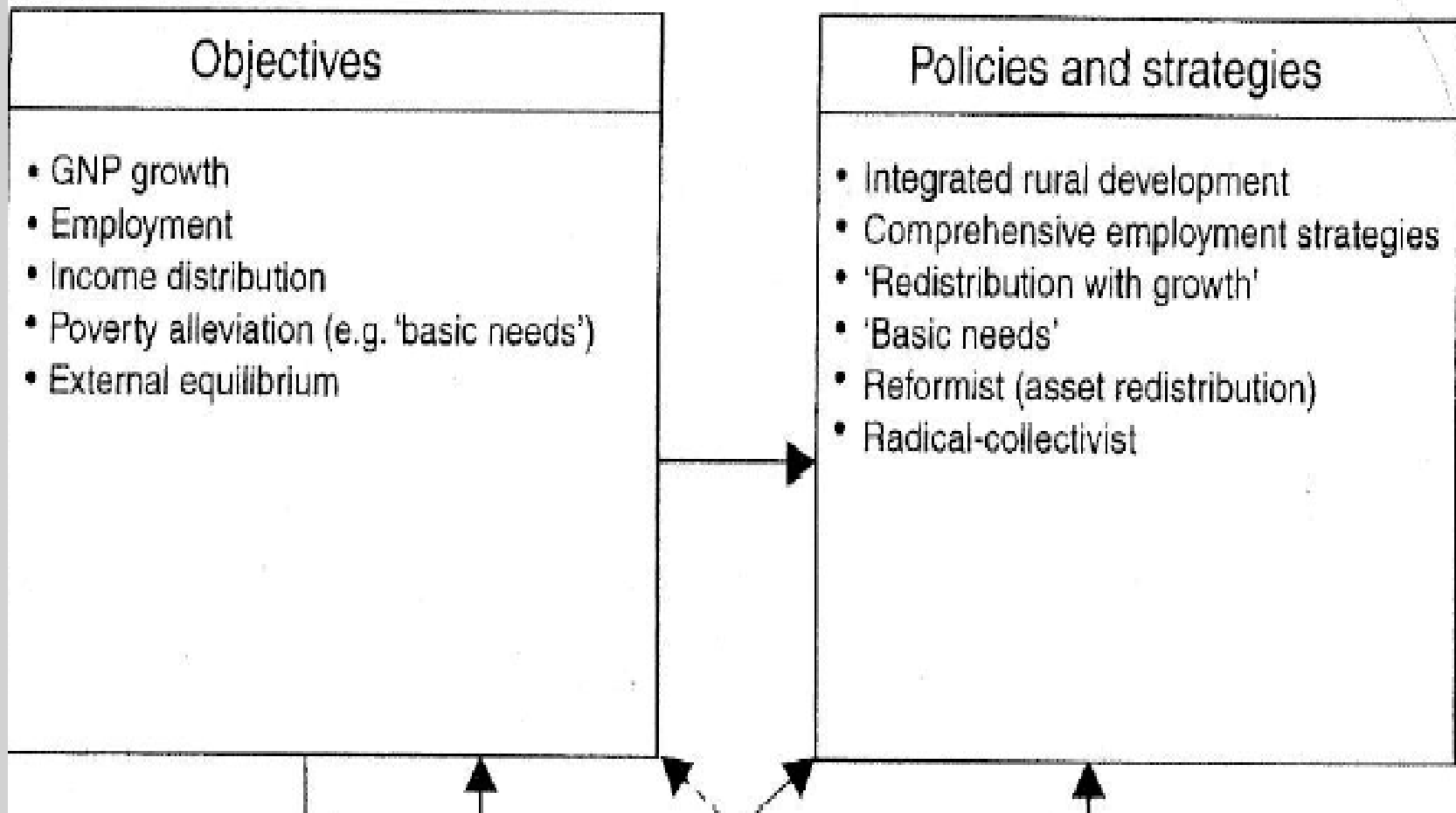
- ◉ Selhání politik orientovaných na HDP
- ◉ Nezaměstnanost a podzaměstnanost
- ◉ Rostoucí příjmová nerovnost, nebo reprodukce poválečných nerovností
- ◉ Častý nárůst chudoby
- ◉ Zintenzivnění migrace do měst - problémy ve městech

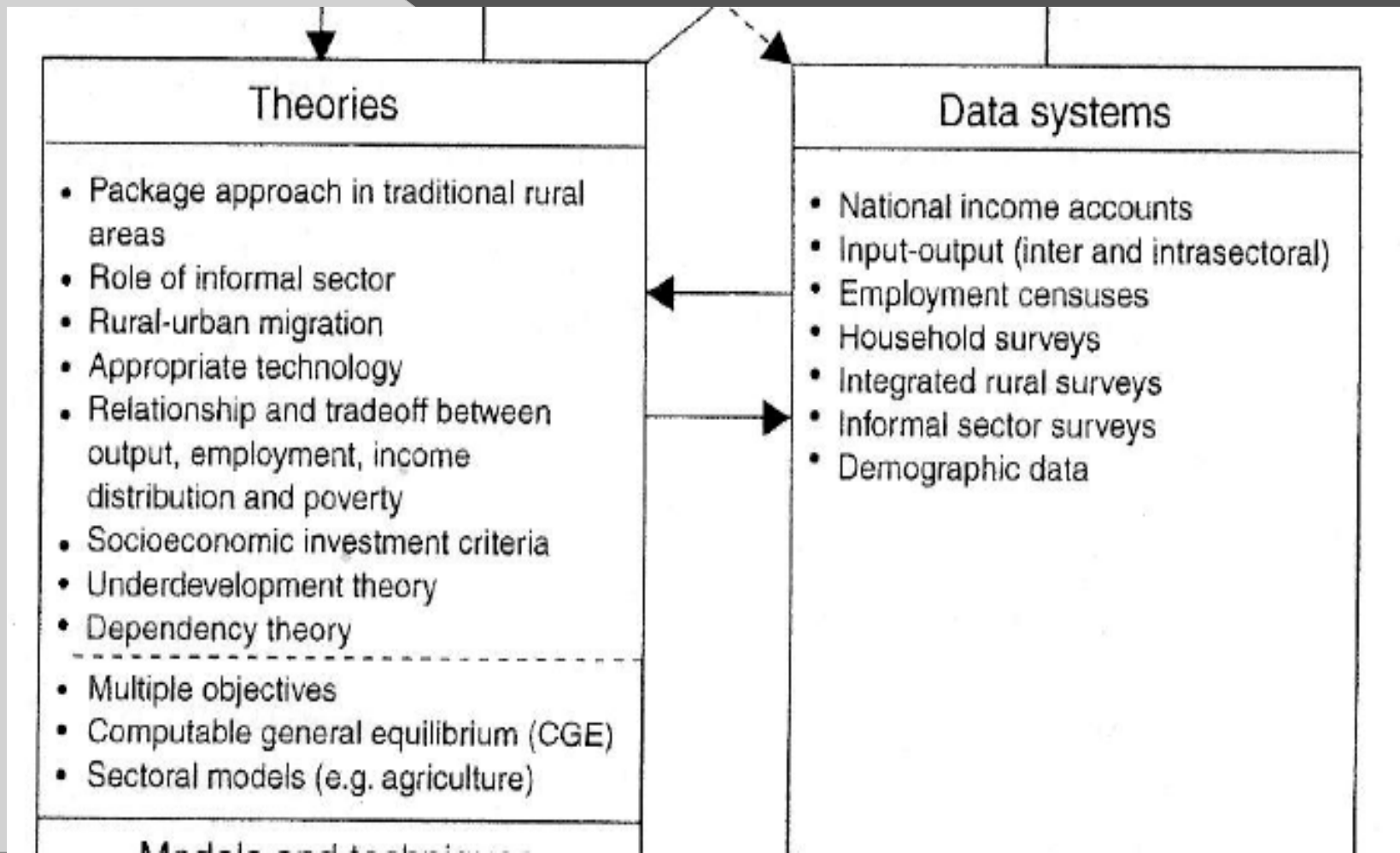
70. léta

- ◉ Negativní platební bilance
- ◉ Narůstající zahraniční zadluženost
- ◉ - snaha redukce chudoby a narovnání příjmové nerovnosti skrze zaměstnanost v tradičních sektorech
- ◉ Explicitní snaha o růst a zároveň a redukci chudoby

70. léta

70. léta

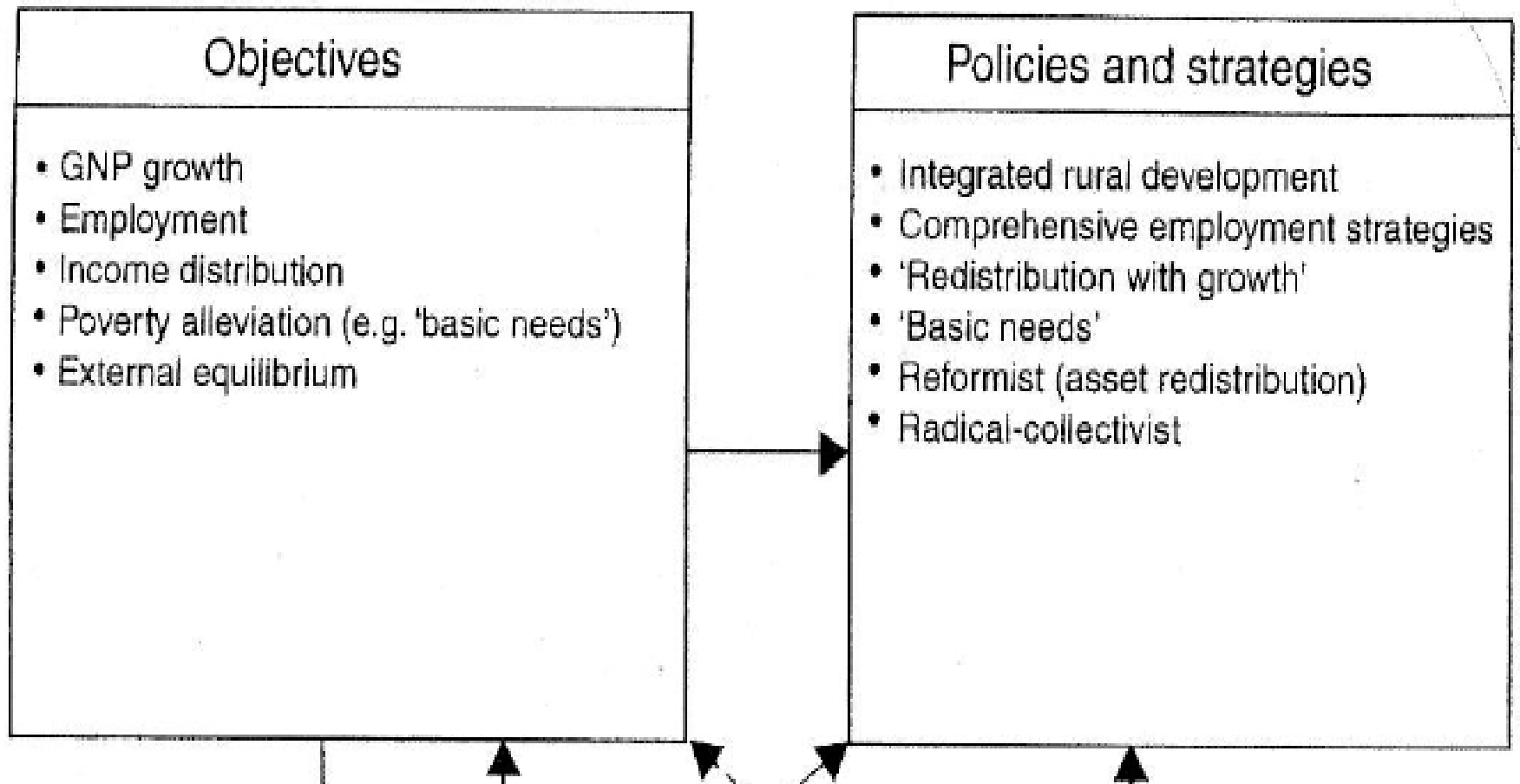
70. léta

- ◉ Nové empirické studie zabývající se vztahem makro-mikro
- ◉ Vysvětlení dynamiky transformace tradičního zemědělství
- ◉ Neformální sektor, role zaměstnanosti v napomáhání ekonomickému růstu

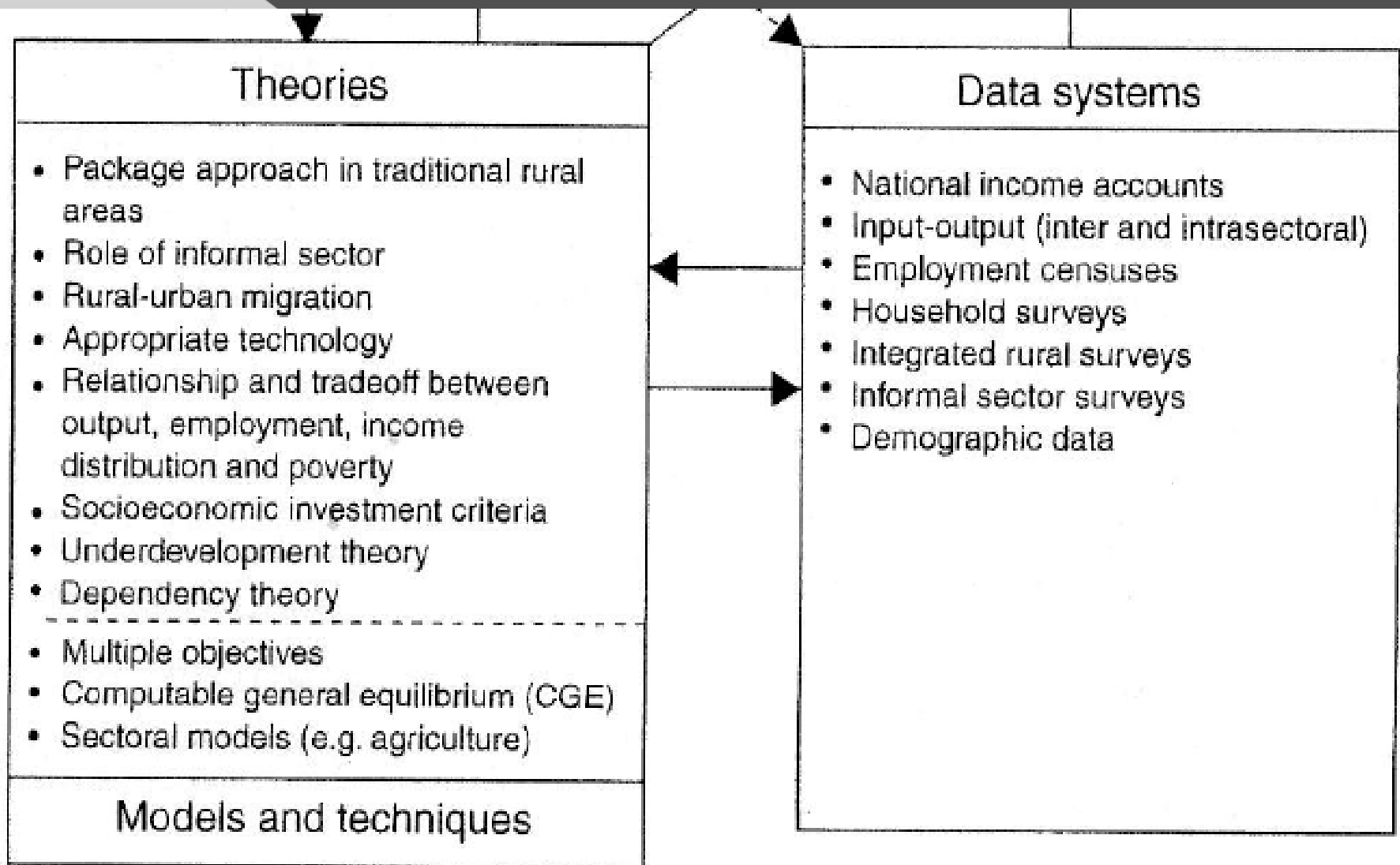
70. léta

- ◉ Gandiho důraz na tradiční průmysl
- ◉ ILO – studie neformálního sektoru, relativně efektivní, dynamický, často diskriminován jako důsledek tržních nedokonalostí a nevhodných národních nebo lokálních regulací
- ◉ Neformální sektor – důležitý zdroj potenciálního růstu a zaměstnanosti

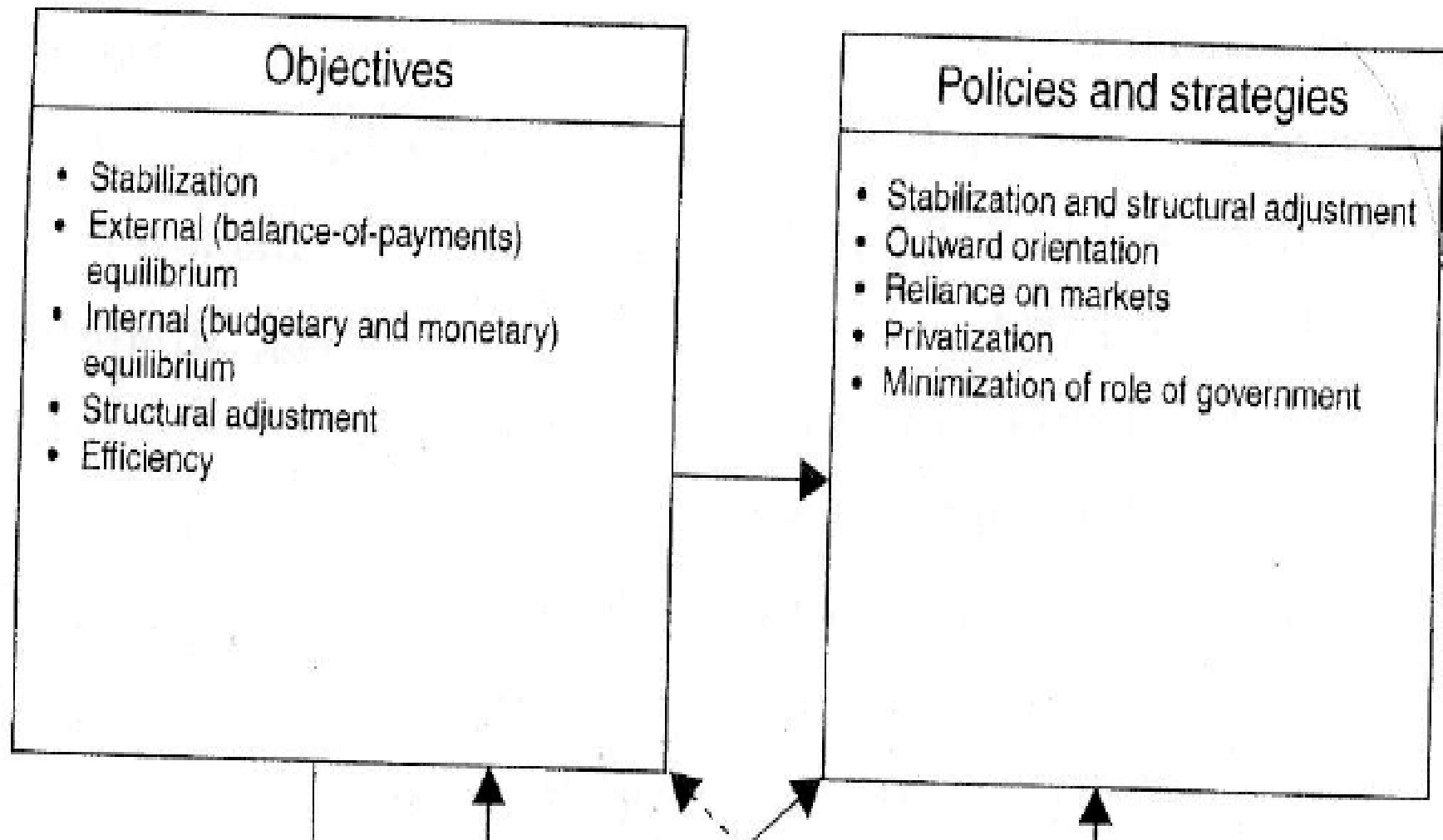
70. léta

70. léta

80. léta

80. léta

